

СОЦІАЛЬНИЙ СУПРОВІД ЯК НАПРЯМ ДІЯЛЬНОСТІ СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНОГО ВІДДІЛУ ВІЙСЬКОВОЇ ЧАСТИНИ

Брах Олена Сергіївна, здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти, ДВНЗ «Приазовський державний технічний університет», м. Дніпро

У статті розглянуто соціальний супровід як один із ключових напрямів діяльності соціально-гуманітарного відділу військової частини. Обґрунтовано актуальність цієї форми соціальної підтримки в умовах воєнного стану та пов'язаної з ним підвищеної соціальної вразливості військовослужбовців і членів їхніх родин. Визначено, що соціальний супровід є формою соціальної роботи, яка охоплює комплекс заходів: оцінку потреб, розробку індивідуального плану допомоги, моніторинг ситуації, консультування, психологічну підтримку, сприяння в отриманні пільг, допомогу у веденні господарства та догляді за дітьми, а також навчання соціально-побутовим навичкам.

У центрі уваги дослідження – експериментальний проєкт, який реалізується з 2023 року на базі підрозділів Збройних Сил України та передбачає впровадження договірної форми соціального супроводу військових та членів їх родин. Проаналізовано нормативно-правові засади проєкту, його організаційні особливості та механізми міжвідомчої взаємодії. Особливо наголошено на тому, що впровадження послуги соціального супроводу здійснюється як за місцем постійної дислокації військових частин, так і у мобільному форматі.

Розкрито роль служб супроводу у підтримці військових, які зазнали поранень, хвороб або втрат, а також допомозі родинам загиблих, зниклих безвісти чи полонених. Показано, що діяльність таких служб охоплює весь спектр соціальної роботи – від інформування про права до супроводу під час проходження медичних комісій. Акцентовано на важливості індивідуалізованого підходу, регулярного моніторингу ситуації та активної співпраці з органами влади, громадськими організаціями та іншими установами. У статті узагальнено наукові підходи до визначення змісту та функцій соціального супроводу військових, а також окреслено зміст нормативних документів, що регулюють цю діяльність.

Ключові слова: соціальний супровід, соціальні послуги, військовослужбовці, гуманітарний відділ військової частини

Brakh O. Social support as a direction of activity of the social and humanitarian department of a military unit

The article examines social support as one of the key areas of activity of the social and humanitarian department of a military unit. The relevance of this form of social assistance is substantiated in the context of martial law and the increased social vulnerability of servicemen and their families. It is established that social support is a form of social work that includes a set of measures: needs assessment, development of an individual assistance plan, situation monitoring, counseling, psychological support, assistance in obtaining benefits, help with household management and childcare, as well as training in social and everyday skills.

The focus of the study is an experimental project, launched in 2023, based on units of the Armed Forces of Ukraine, which introduces a contractual form of social support for servicemen and their families. The article analyzes the legal framework of the project, its organizational features, and mechanisms of interagency cooperation. Special attention is paid to the fact that the provision of social support services takes place both at the permanent locations of military units and in a mobile (outreach) format.

The article highlights the role of support services in assisting military personnel who have suffered injuries, illnesses, or losses, as well as in supporting the families of the deceased, missing, or captured. It is shown that the activities of such services cover the entire spectrum of social work — from informing about rights to accompanying during medical evaluations. Emphasis is placed on the importance of an individualized approach, regular monitoring, and active cooperation with government bodies, non-governmental organizations, and other institutions. The article summarizes scientific approaches to defining the content and functions of social support for military personnel and outlines the regulatory documents governing this activity.

Key words: social support, social services, military personnel, humanitarian department of a military unit.

Постановка проблеми. Соціальні питання в сфері життєдіяльності військовослужбовців завжди перебували в центрі уваги держави та науковців. Військовослужбовці та члени їхніх родин є особливою категорією об'єктів соціальної роботи, яка потребує комплексного підходу та чутливого ставлення. У зв'язку з умовами служби, зокрема ротаціями, тривалим перебуванням у зонах бойових дій, фізичними та психологічними навантаженнями, військові стикаються з численними викликами, що позначаються як на їхньому здоров'ї, так і на соціальній

адаптації після повернення до мирного життя. Ветерани можуть мати потребу у психологічній підтримці, допомозі з працевлаштуванням, відновленні соціальних зв'язків, а також у реабілітаційних послугах.

Члени родин військовослужбовців, зокрема діти та подружжя, нерідко зазнають соціально-психологічного напруження внаслідок тривалої розлуки, невизначеності та страху за життя близьких. Соціальна робота з цією категорією клієнтів передбачає не лише індивідуальну допомогу, а й реалізацію програм підтримки родин, що спрямовані на зміцнення сімейних відносин, розвиток громадянської солідарності та формування сприятливого соціального середовища для військових родин. Військовослужбовці та члени їх родини можуть потребувати підтримки у сфері освіти, праці, медичного забезпечення, а також надійного та постійного соціального супроводу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання соціального супроводу вже досить тривалий час перебувають в центрі уваги законодавців та науковців. У першому випадку наслідком цього стало унормування процесів надання такої соціальної послуги, як соціальний супровід [5; 6; 9], у другому випадку на науковому рівні теоретизовано поняття та сутність та інші, змісту та особливостей надання соціального супроводу (С. Синчук [10], К. Віщукаєв [2]).

Водночас проблема соціального супроводу військовослужбовців набула особливої ваги тільки після 2022 р. Саме тому на цей період припадає ухвалення декількох Постанов Кабінету Міністрів України, які врегульовують це питання [3; 7], що суттєво доповнили заходи з соціального захисту цієї категорії осіб, які були визначено в Законі України «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей» [8]. Як наслідок почали з'являтися різноманітні узагальнення та пояснення щодо соціального супроводу військовослужбовців та членів їх сімей як соціальної послуги [4; 11; 13], а також перші ґрунтовні

дослідження цього питання вченими. Зокрема варто відзначити роботу М. Бурнишевої, яка розглядає соціальний супровід як ключовий напрям соціальної роботи з військовослужбовцями. Авторка аналізує нормативно-правові засади, організаційні особливості надання соціальної підтримки військовослужбовцям та їхнім родинам [1]. У методичному посібнику «Соціальний супровід військовослужбовців Збройних Сил України та членів їх сімей: практичні аспекти діяльності посадових осіб військових частин, територіальних центрів комплектування та соціальної підтримки» висвітлено організацію системи соціального супроводу в Збройних Силах України (далі – ЗСУ), окреслено перелік соціальних послуг, що можуть надаватися військовослужбовцям, їхнім родинам, а також сім'ям загиблих, зниклих безвісти чи полонених. Описано основні етапи роботи з цими категоріями осіб, а також механізми взаємодії посадових осіб військових частин і територіальних центрів комплектування та соціальної підтримки з органами державної влади, місцевого самоврядування, громадськими організаціями та іншими об'єднаннями з метою ефективного забезпечення соціального супроводу [12].

Мета дослідження полягає у вивченні досвіду соціального супроводу як напряму діяльності соціально-гуманітарного відділу військової частини.

Виклад основного матеріалу дослідження. Соціальний супровід згідно з чинним законодавством відноситься до базових комплексних соціальних послуг, які надаються сім'ям, які потрапили у складні життєві обставини та прийомним сім'ям, дитячим будинкам сімейного типу, сім'ям опікунів та усиновителів [9]. Відповідно до положень Державного стандарту соціального супроводу сімей (осіб), які перебувають у складних життєвих обставинах соціальна послуга соціального супроводу – це «комплекс заходів, що передбачає оцінку потреб, визначення шляхів вирішення основних проблем, регулярні зустрічі чи відвідування

отримувача послуги з метою моніторингу виконання поставлених завдань, сприяння у отриманні інших послуг, допомогу в усвідомленні значення дій та/або розвиток вміння керувати ними, навчання та розвиток навичок, спрямованих на подолання чи мінімізацію складних життєвих обставин» [5]. При цьому в Законах України «Про соціальні послуги» [9], «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей» [8], в Державному стандарті соціального супроводу [5] та в Класифікаторі соціальних послуг [6] відсутні вказівки на те, що військовослужбовці та члени їх родини можуть отримувати таку соціальну послугу як соціальний супровід. Цей недолік наразі потребує коригування шляхом внесення відповідних змін до положень вказаних нормативно-правових актів, що обумовлено потребою у посиленні соціального захисту військовослужбовців та членів їх родин, оскільки вони є особливою категорією осіб, діяльність яких пов'язана зі значним ризиком, особливо під час дії воєнного стану, який було оголошено з моменту повномасштабного вторгнення росії на територію України 24 лютого 2022 р.

Саме тому, ще з 2023 р. розпочалася реалізація проєкту щодо організації соціального супроводу військових та членів їх родин на базі підрозділів ЗСУ. Ключовою метою проєкту стала допомога військовослужбовцям у цивільних питаннях [11]. Відповідно до положень Порядку реалізації експериментального проєкту із запровадження договірної форми надання соціальної послуги із соціального супроводу військовослужбовців та членів їх сімей у військових частинах (підрозділах) Збройних Сил в більш детальному варіанті мета реалізації проєкту передбачала визначення змісту, обсягу та порядку надання соціальної послуги із соціального супроводу для військовослужбовців та їхніх родин у підрозділах ЗСУ, а також запровадження договірної форми надання цієї послуги для забезпечення психосоціальної підтримки

військових та членів їх сімей, збільшення доступності та послідовності соціальних послуг, сприяння запобіганню виникненню складних життєвих обставин, їх ранньому виявленню, а також підвищенню ефективності подолання таких ситуацій і мінімізації їхніх негативних наслідків [7].

Проект отримав продовження в 2024 та 2025 рр. з залученням все більшої кількості військових частин та громадських організацій як надавачів послуги соціального супроводу. Впровадження експериментального проекту базувалося на всебічному та системному підході до організації надання соціальної послуги, що передбачала налагодження ефективної комунікації та міжвідомчої співпраці між військовими частинами (підрозділами) Збройних Сил, суб'єктами надання соціальних послуг, органами місцевого самоврядування (або, за їх відсутності, військовими адміністраціями), а також іншими установами та організаціями незалежно від форми власності. Надання соціальної послуги здійснюється за місцем постійного розташування учасників експерименту, а також передбачала мобільний (виїзний) формат роботи за місцем задекларованого чи зареєстрованого проживання (перебування) членів родини військовослужбовця.

У 2024 р. розуміння необхідності унормування надання соціальних послуг військовослужбовцям та членам їх родини привело до ухвалення «Порядку організації діяльності служб супроводу військовослужбовців, осіб рядового і начальницького складу служби цивільного захисту, поліцейських та членів їх сімей» [3], який визначив організацію діяльності служб супроводу військовослужбовців. З цього моменту також розпочалася активна робота з теоретичного обґрунтування методів та форм соціальної роботи з цією групою клієнтів.

На сьогодні під соціальним супроводом військовослужбовців та їхніх родин розуміють форму соціальної роботи, спрямованої на надання цілісного комплексу послуг відповідно до індивідуальних потреб

військових, членів їхніх сімей, а також родин загиблих, зниклих безвісти чи полонених. Його мета – допомогти подолати або зменшити негативний вплив складних життєвих обставин, у яких опинилися зазначені особи [13]. На думку М. Бурнишевої поняття «соціальний супровід військовослужбовців та членів їхніх сімей» охоплює одну з форм соціальної роботи, яка полягає в наданні різноманітних соціальних послуг військовим, їхнім рідним, а також родинам загиблих, зниклих безвісти чи полонених. Такий супровід здійснюється з урахуванням індивідуальних потреб отримувачів послуг та має на меті допомогу у подоланні або зменшенні негативного впливу складних життєвих обставин, у яких вони опинилися [1, с. 254].

Виходячи з позиції авторського колективу методичного посібника, присвяченого соціальному супроводу військовослужбовців, такий супровід слід вважати елементом соціальної підтримки (разом з належним матеріальним забезпеченням) військовослужбовців та членів їх родин: «вид соціальної роботи, що передбачає надання комплексу соціальних послуг військовослужбовцям та членам їх сімей, родинам загиблих, зниклих безвісти та полонених відповідно до їх індивідуальних потреб з метою подолання чи мінімізації негативного впливу складних життєвих обставин, в яких вони перебувають» [12, с. 6, 13].

Для реалізації надання цієї соціальної послуги у військових частинах створюються відповідні служби супроводу військовослужбовців. Метою їх функціонування є надання соціальної підтримки військовослужбовцям та їхнім родинам, особливо тим, хто отримав поранення, захворювання або зазнав втрат під час виконання службових обов'язків. Особлива увага приділяється родинам загиблих, зниклих безвісти чи полонених, яким необхідна допомога в реалізації їхніх прав і соціальних гарантій.

До основних завдань служби належить супровід поранених або хворих військових, допомога у проходженні медичних комісій, підтримка

сімей загиблих, звільнених з полону, а також сприяння в оформленні пілг і документів. Служба також забезпечує координацію з органами влади, бере участь у заходах з адаптації звільнених зі служби осіб і контролює дотримання їхніх прав та гендерної рівності [3].

Перелік соціальних послуг, які можуть бути надані громадянам України, визначається відповідно до Класифікатора соціальних послуг [6]. Надання соціальних послуг членам сімей військовослужбовців здійснюється згідно з чинним законодавством, яке регламентує умови, зміст і форми допомоги особам, що потребують сторонньої підтримки для покращення якості життя.

Такі послуги можуть надаватися як епізодично – за зверненням або в разі потреби, так і в межах соціального супроводу, який передбачає комплексну підтримку у вирішенні життєвих труднощів. Надання послуг відбувається на добровільній основі з урахуванням тривалості, необхідної для розв’язання проблемної ситуації (відповідно до положень ст. 3 Закону України «Про соціальні послуги» [9]). З огляду на специфіку діяльності військових частин, територіальних центрів комплектування та соціальної підтримки, окремі види послуг можуть бути доступні військовослужбовцям та їхнім родинам, зокрема сім’ям загиблих, зниклих безвісти або полонених. Отримувачами таких послуг є особи, що перебувають у складних життєвих обставинах або мають підвищений ризик їх виникнення, які самотійно не здатні подолати негативний вплив на здоров’я, особистісний розвиток чи функціонування сім’ї [4].

На думку С. Синчук соціальний супровід як вид соціальної послуги передбачає:

- проведення оцінки потреб отримувача послуг;
- визначення ефективних способів розв’язання основних проблем;
- організацію регулярних зустрічей або візитів з метою контролю за виконанням поставлених завдань;

- забезпечення доступу до додаткових послуг;
- підтримку у формуванні розуміння значущості власних дій та/або розвиток здатності самостійно ними управляти;
- навчання та формування практичних навичок, спрямованих на подолання або зменшення негативного впливу складних життєвих обставин [10, с. 184].

У методичному посібнику «Соціальний супровід військовослужбовців Збройних Сил України та членів їх сімей: практичні аспекти діяльності посадових осіб військових частин, територіальних центрів комплектування та соціальної підтримки», визначено наступні етапи надання цієї соціальної послуги:

- виявлення військовослужбовців та членів їх сімей, які належать до вразливих груп населення або перебувають у складних життєвих обставинах;
- оцінювання потреб військовослужбовців та членів їх сімей;
- прийняття рішення про надання соціальних послуг чи відмову у їх наданні;
- надання соціальних послуг військовослужбовцям та членам їх сімей;
- направлення військовослужбовців та членів їх сімей до іншого суб'єкта для надання соціальних послуг;
- оцінка ефективності надання соціальної послуги;
- припинення надання соціальної послуги [12, с. 47-49].

Соціальний супровід військовослужбовців та членів їхніх сімей передбачає індивідуалізований підхід до кожного отримувача послуг і включає етапи оцінки потреб, визначення актуальних проблем, формування стратегії їх подолання, а також постійний моніторинг процесу виконання поставлених завдань. До змісту соціального супроводу входить низка взаємопов'язаних дій, зокрема:

- консультування з правових, соціальних та побутових питань;
- надання психологічної підтримки для зменшення стресу, тривожності та інших негативних емоційних станів;
- навчання ефективним соціальним практикам, зокрема у сфері батьківства, догляду за дітьми, ведення домашнього господарства.

Також передбачено регулярні зустрічі з отримувачем послуги з метою оцінки прогресу, адаптації плану підтримки, сприяння у налагодженні побуту та прийнятті відповідальних рішень. Особлива увага приділяється допомозі в усвідомленні значення власних дій та розвитку здатності особисто керувати складними обставинами життя [12, с. 22].

Фахівці соціально-гуманітарного відділу військової частини здійснюють глибоке вивчення індивідуальних життєвих ситуацій військовослужбовців та їхніх родин, враховуючи специфіку їхніх потреб, соціально-побутові умови та інші чинники, що впливають на рівень їхнього благополуччя. Особлива увага приділяється цільовій підтримці тих, хто перебуває в складних життєвих обставинах та потребує посиленої допомоги. З цими вразливими групами осіб ведеться адресна робота, що дозволяє оперативно реагувати на запити та сприяти вирішенню нагальних проблем.

Соціальні працівники соціально-гуманітарного відділу військової частини інформують військовослужбовців та членів їхніх родин про їхні права, можливості отримання соціальної підтримки, доступ до медичних, психологічних, освітніх та професійних послуг, а також забезпечують консультації щодо наявних ресурсів – гарячих ліній, процедур подання звернень, скарг і пропозицій. Керівництво військових частин активно долучається до організації доступу до соціальних сервісів та здійснює моніторинг соціального клімату в підрозділах з метою вчасного виявлення проблем і попередження проявів соціальної напруги. Ефективність соціального супроводу досягається завдяки тісній взаємодії з іншими

установами та організаціями, що дозволяє реалізовувати комплексний підхід до підтримки військових і їхніх сімей.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Соціальний супровід військовослужбовців та членів їхніх сімей є важливою складовою системи соціального захисту, що активно формується в межах діяльності соціально-гуманітарних відділів військових частин. З огляду на високий рівень соціальних ризиків, пов'язаних із службою в умовах воєнного стану, така форма підтримки є не лише актуальною, а й необхідною. Вона охоплює широкий спектр завдань: від оцінки потреб і надання цільової допомоги до сприяння в отриманні додаткових послуг, адаптації після служби та реалізації прав родин загиблих чи полонених. Запровадження договірної форми надання послуг соціального супроводу свідчить про системний підхід до проблеми, орієнтований на міжвідомчу співпрацю, персоналізацію допомоги та забезпечення її доступності. Разом з тим, законодавча невизначеність статусу військовослужбовців як отримувачів послуг соціального супроводу вимагає подальших нормативних змін. Перспективи подальших досліджень полягають у формуванні уніфікованої моделі соціального супроводу військових, розробці методичних рекомендацій та оцінці його ефективності у довгостроковій перспективі.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бурнишева М. В. Соціальний супровід військовослужбовців та їх сімей. *Наукова школа академіка Івана Зязюна у працях його соратників та учнів*: матеріали VIII науково-практичної конференції 23-24 травня 2024 року / за заг. ред. Романовського О. Г. Харків.: НТУ «ХПІ», 2024. С. 253-257.
2. Віщукаєв К. М. Соціальний супровід клієнта: навч. посібн. Одеса: видавництво Букаєв Вадим Вікторович, 2017. 322 с.
3. Деякі питання впровадження діяльності служб супроводу

військовослужбовців, осіб рядового і начальницького складу служби цивільного захисту, поліцейських та членів їх сімей: Постанова Кабінету Міністрів України від 20.08.2024 р. №948. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/948-2024-%D0%BF#Text> (дата звернення 16.04.2025).

4. Організація підтримки сімей військовослужбовців на базі підрозділу. URL: <https://syla.in.ua/projects/organizacziya-pidtrymky-simej-vijskovosluzhbovcziv-na-bazi-pidrozdilul/> (дата звернення 16.04.2025).

5. Про затвердження Державного стандарту соціального супроводу сімей (осіб), які перебувають у складних життєвих обставинах: Наказ Міністерства соціальної політики України від 31.03.2016 р. №318. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0621-16#Text> (дата звернення 16.04.2025).

6. Про затвердження Класифікатора соціальних послуг: Наказ Міністерства соціальної політики України від 23.06.2020 р. №429. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0621-16#Text> (дата звернення 16.04.2025).

7. Про реалізацію експериментального проекту із запровадження договірної форми надання соціальної послуги із соціального супроводу військовослужбовців та членів їх сімей у військових частинах (підрозділах) Збройних Сил: Постанова Кабінету Міністрів України від 03.10.2023 р. №1050. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1050-2023-%D0%BF#Text> (дата звернення 16.04.2025).

8. Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей: Закон України від 20.12.1991 р. №2011-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2011-12#Text> (дата звернення 16.04.2025).

9. Про соціальні послуги: Закон України від 17.01.2019 р. №2671-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2671-19#Text> (дата звернення 16.04.2025).

10. Синчук С. Про сутність послуги соціального супроводу відповідно до законодавства України. *Вісник Львівського університету*. 2020. Вип. 70. С. 181-188.

11. Соціальний супровід військових та їх родин: Уряд підтримав пілотний проект. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/sotsialnyi-suprovid-viiskovykh-ta-ikh-rodyn-urida-pidtrymav-pilotnyi-proekt> (дата звернення 16.04.2025).

12. Соціальний супровід військовослужбовців Збройних Сил України та членів їх сімей: практичні аспекти діяльності посадових осіб військових частин, територіальних центрів комплектування та соціальної підтримки: методичний посібник / Герасименко О. В., Горбенко І. М., Деточка О. Д., Дембіцький В. М. та ін. Київ: НДЦГПЗСУкраїни, 2023. 130 с.

13. Соціальний супровід для військових та членів їх сімей у підрозділах ЗСУ. URL: <https://km-rda.gov.ua/novyny/soczialnyj-suprovid-dlya-vijskovykh-ta-chleniv-yih-simej-u-pidrozdilakh-zsu/> (дата звернення 16.04.2025).

REFERENCES

1. Burnysheva, M. V. (2024). Sotsialnyi suprovid viiskovosluzhbovtziv ta yikh simei [Social support of military personnel and their families]. *Naukova shkola akademika Ivana Ziaziuna u pratsiakh yoho soratnykiv ta uchniv: materialy VIII naukovo-praktychnoi konferentsii 23-24 travnia 2024 roku / za zah. red. Romanovskoho O. H.* Kharkiv.: NTU «KhPI», 253-257 [in Ukrainian].

2. Vitsukaiev, K. M. (2017). Sotsialnyi suprovid kliienta [Social support of the client.]: navch. posibn. Odesa: vydavnytstvo Bukaiev Vadym Viktorovych [in Ukrainian].

3. Deiaki pytannia vprovadzhennia diialnosti sluzhb suprovodu viiskovosluzhbovtsiv, osib riadovoho i nachalnytskoho skladu sluzhby tsyvilnoho zakhystu, politseiskykh ta chleniv yikh simei (2024) [Some issues of implementing the activities of support services for military personnel, rank-and-file and command staff of the civil defense service, police officers and members of their families]: Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 20.08.2024 r. №948. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/948-2024-%D0%BF#Text> [in Ukrainian].

4. Orhanizatsiia pidtrymky simei viiskovosluzhbovtsiv na bazi pidrozdilu (2025) [Organization of support for families of military personnel on the basis of the unit]. Retrieved from: <https://syla.in.ua/projects/organizacziya-pidtrymky-simej-vijskovosluzhbovcziv-na-bazi-pidrozdilu/> [in Ukrainian].

5. Pro zatverdzhennia Derzhavnoho standartu sotsialnoho suprovodu simei (osib), yaki perebuvaiut u skladnykh zhyttievykh obstavynakh (2016) [On approval of the State Standard of social support for families (individuals) in difficult life circumstances]: Nakaz Ministerstva sotsialnoi polityky Ukrainy №318 (2016, March 31). Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0621-16#Text> [in Ukrainian].

6. Pro zatverdzhennia Klasyfikatora sotsialnykh posluh (2020) [On approval of the Classifier of Social Services]: Nakaz Ministerstva sotsialnoi polityky Ukrainy №429 (2020, June 23) Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0621-16#Text> [in Ukrainian].

7. Pro realizatsiiu eksperymentalnoho proektu iz zaprovadzhennia dohovirnoi formy nadannia sotsialnoi posluhy iz sotsialnoho suprovodu viiskovosluzhbovtsiv ta chleniv yikh simei u viiskovykh chastynakh

(pidrozdilakh) Zbroinykh Syl (2023) [On the implementation of a pilot project on the introduction of a contractual form of providing social services for social support of military personnel and members of their families in military units (subdivisions) of the Armed Forces]: Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy №1050 (2023, March 3). Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1050-2023-%D0%BF#Text> [in Ukrainian].

8. Pro sotsialnyi i pravovyi zakhyst viiskovosluzhbovtziv ta chleniv yikh simei (1991) [On social and legal protection of military personnel and their families]: Zakon Ukrainy №2011-KhII (1991, December 20). Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2011-12#Text> [in Ukrainian].

9. Pro sotsialni posluhy [On social services]: Zakon Ukrainy №2671-VIII (2019, January 17). Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2671-19#Text> [in Ukrainian].

10. Synchuk, S. (2020). Pro sutnist posluhy sotsialnoho suprovodu vidpovidno do zakonodavstva Ukrainy [On the essence of social support services in accordance with the legislation of Ukraine]. *Visnyk Lvivskoho universytetu*, 70, 181-188. [in Ukrainian].

11. Sotsialnyi suprovid viiskovykh ta yikh rodyn: Uriad pidtrymav pilotnyi proekt (2023) [Social support of military personnel and their families]. Retrieved from: <https://www.kmu.gov.ua/news/sotsialnyi-suprovid-viiskovykh-ta-ikh-rodyn-urid-pidtrymav-pilotnyi-proekt> [in Ukrainian].

12. Herasymenko O. V., Horbenko I. M., Dietochka O. D. (2023). Sotsialnyi suprovid viiskovosluzhbovtziv Zbroinykh Syl Ukrainy ta chleniv yikh simei: praktychni aspekty diialnosti posadovykh osib viiskovykh chastyn, terytorialnykh tsentriv komplektuvannia ta sotsialnoi pidtrymky [Social support of servicemen of the Armed Forces of Ukraine and their family members: practical aspects of the activities of officials of military units, territorial

recruitment and social support centers: a methodological manual]: metodychnyi posibnyk. Kyiv: NDTsHPZSUKrainy [in Ukrainian].

13. Sotsialnyi suprovid dlia viiskovykh ta chleniv yikh simei u pidrozdilakh ZSU (2024) [Social support for military personnel and their family members in the units of the Armed Forces of Ukraine]. Retrieved from: <https://km-rda.gov.ua/novyny/soczialnyj-suprovid-dlya-vijskovyh-ta-chleniv-yi-h-simej-u-pidrozdilah-zsu/> [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції / Received 12.11.2025

Прийнята до друку / Accepted 21.11.2025